

Prof. zw. dr hab. Dariusz Kozerański

10.06.2024 r.

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych
Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych
Katedra Bezpieczeństwa Narodowego
Uniwersytet Jagielloński
w Krakowie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Macieja KAPRONIA nt. „*Pierwsza zmiana Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej Doraznych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie w latach 1973-1974*”, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2024, ss. 328; promotor: dr hab. Marek Herma prof. UKEN.

Znaczenie podjętego problemu naukowego

Rozprawa doktorska mgra Macieja Kapronia, za sprawą jej tematu, obejmuje zagadnienia z zakresu nauk historycznych oraz nauk o bezpieczeństwie. Do lektury ww. dysertacji przystąpiłem z zainteresowaniem, gdyż od lat naukowo zajmuję się problematyką międzynarodowych operacji pokojowych i stabilizacyjnych, a ponadto miałem okazję prowadzić kwerendę źródłową w licznych krajowych i zagranicznych ośrodkach archiwalnych oraz uczestniczyć i prowadzić badania naukowe na Bliskim Wschodzie, Bałkanach, Kaukazie oraz w Azji Centralnej - związane z tematyką rozprawy. Należy zatem podkreślić, iż nadarzyła się okazja do skonfrontowania własnych doświadczeń i opinii badawczych z efektami pracy Doktoranta.

Operacje pokojowe były i są nierozdzielnie związane z procesami polityczno-społecznymi w świecie. W ponad siedemdziesięcioletniej historii ulegały one wieloaspektowym zmianom. Wyróżnić tu należy dynamiczne przeobrażenia międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa oraz znacznie zróżnicowane efekty ich realizacji. Najczęściej były one prowadzone pod auspicjami organizacji międzynarodowych takich jak: ONZ, OBWE, NATO, czy UE. Należy jednak podkreślić, iż wprowadzenie sił pokojowych w strefę konfliktu zbrojnego, stwarzało możliwość zmniejszenia jego negatywnych skutków i ustabilizowania sytuacji. Dawało również szansę tysiącom poszkodowanych, prześladowanych i przerażonych ludzi – na poprawę ich warunków bytowych i nadzieję na przyszłość – poprzez prowadzenie szeroko rozumianych działań humanitarnych.

W badaniach nad dziejami Wojska Polskiego dotyczącymi jego udziału w międzynarodowych działaniach pokojowych prowadzonych pod auspicjami ONZ na Bliskim Wschodzie, koncentrowano się głównie na aspektach całościowego ujęcia zaangażowania polskich kontyngentów wojskowych w poszczególnych operacjach (jak np. UNEF II, UNDOF, UNIFIL). Z tego względu podjęcie przez mgra Macieja Kapronia, w recenzowanej rozprawie doktorskiej, mniej naświetlanych wcześniej zagadnień dotyczących szczegółowego przebiegu pierwszej zmiany Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej Doraźnych (PWJS) Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie w latach 1973-1974, uważam za cenne poznawczo i w pełni uzasadnione merytorycznie.

Ocena wartości metodologicznych i merytorycznych rozprawy

a) dobór literatury, umiejętność wykorzystania źródeł

Dokonując oceny podstawy źródłowej i literatury przedmiotu wykorzystanej w recenzowanej rozprawie, należy stwierdzić, iż jej zestawienie zamieszczone w bibliografii obejmuje ogółem 166 pozycji (w tym zgodnie z nazewnictwem przyjętym w rozprawie: 21 zespołów archiwalnych, 25 źródeł publikowanych dostępnych w Internecie, 3 akty prawne, 9 tytułów prasowych, 5 relacji publikowanych, 6 wywiadów, 2 publikowane pamiętniki i wspomnienia, 9 kopii opracowań zwartych ze zbiorów autora, 77 opracowań oraz 10 pozycji „netografii” - s. 310-319). Należy jednocześnie podkreślić, iż znacząca większość wykorzystanej w dysertacji literatury przedmiotu oraz materiałów źródłowych bezpośrednio dotyczy podjętej w niej problematyki.

Z uznaniem można odnieść się do faktu wykorzystania w dysertacji licznych dokumentów archiwalnych, do których Autor dotarł dzięki przeprowadzeniu szerokiej kwerendy źródłowej w krajowych i zagranicznym ośrodku archiwalnym (takich jak: Archiwum Akt Nowych, Archiwum IPN, Archiwum MSZ, Archiwum Wojskowe w Oleśnicy, Centralne Archiwum Wojskowe, Archiwum ONZ w Nowym Jorku). W recenzowanej rozprawie we właściwy sposób wykorzystano publikacje i dokumenty obcojęzyczne (głównie anglojęzyczne).

Uzasadniony niedosyt może budzić brak szerszego wykorzystania w ocenianej dysertacji części aktualnych opracowań naukowych poświęconych jej tematyce (polskich i obcojęzycznych). Przykład polskich publikacji nieuwzględnionych przez Doktoranta a merytorycznie obejmujących tematykę dysertacji stanowią następujące opracowania: F. Gągor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie*

obronnej RP, (Toruń 1999); Cz. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach międzynarodowych na rzecz pokoju* (Warszawa 2005). W pracy nie skorzystano również z wartościowego naukowego opracowania obcojęzycznego: M. Caplović i in. (red.), *Exiting war. Post conflict military operations* (Bratislava – Chateau de Vincennes 2007). Cennym uzupełnieniem opracowań o charakterze wspomnieniowym, byłoby wykorzystanie rozdziału z monografii zbiorowej autorstwa Adama Cichosza nt. *Polska i Polacy w pokojowych misjach ONZ – I zmiana Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie. Refleksje i doświadczenia uczestnika* (w: *Polska w misjach i operacjach poza granicami państwa. Polityka – Bezpieczeństwo – Doświadczenia*, red. D. S. Kozerawski, Zielonka 2021). Za istotne ograniczenie podstawy źródłowej ocenianej rozprawy należy także uznać brak wykorzystania niepublikowanych dysertacji naukowych poświęconych tematyce ocenianej pracy, jak np. R. Kowalczyk, *Kontyngenty Wojska Polskiego w procesie utrzymania bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie na przykładzie operacji pokojowej UNEF II (1973-1979)* (Siedlce 2011); M. Bielewicz, *Udział kontyngentów Wojska polskiego w międzynarodowej operacji pokojowej UNDOF na Bliskim Wschodzie w latach 1974-1994* (Wrocław 2014). Z kolei w grupie opracowań z okresu przed 1989 r. zabrakło monograficznego opracowania naukowego nt. „25 lat misji pokojowych Ludowego Wojska Polskiego w świecie” (Warszawa 1980), gdzie cały obszerny rozdział poświęcono udziałowi WP w operacji UNEF II.

Zastanawiać może również selekcja publikacji zamieszczonych w bibliografii - dokonana przez Doktoranta w wymiarze naukowym, przykładowo nie wyszczególniono kategorii „Artykuły naukowe”, a publikacje tego typu włączono do działu „Opracowania”. Z kolei w dziale bibliografii pt. „Prasa” niesłusznie zamieszczono takie periodyki naukowe, jak „Wojskowy Przegląd Historyczny”, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” i „Sprawy Międzynarodowe” (s. 312).

Natomiast pozytywnie trzeba odnieść się do warsztatu pisarskiego mgra Macieja Kapronia, co obrazują w większości poprawnie wykonane, przypisy (źródłowe i opisowe). Mankamentem natury warsztatowej jest brak odsyłaczy/przypisów przy podawaniu części danych liczbowych, które wskazywałyby źródło takich informacji. Mimo wymienionych powyżej pewnych niedoskonałości związanych z selekcją, zakresem najnowszej literatury przedmiotu i krytyczną oceną zebranych materiałów należy podkreślić, iż większość wykorzystanych w pracy materiałów źródłowych i publikacji bezpośrednio dotyczy podjętej

w niej problematyki i charakteryzuje się akceptowalnym stopniem aktualności oraz wartości merytorycznych.

b) poprawność terminologiczna i redakcja dysertacji

Aparat pojęciowy stosowany przez mgra Macieja Kapronia można uznać za poprawny, chociaż budzi on pewne zastrzeżenia. Uzasadnione wątpliwości pojawiają się przy braku szerszego i wieloaspektowego omówienia różnic w interpretacji pojęć „misja pokojowa” i „zdolności operacyjne” w aspekcie przedmiotu badawczego niniejszej rozprawy. Za dyskusyjne należy uznać stosowanie w tekście głównym rozprawy nazwy państwa jakim był Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) – jako „Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich – ZSRS” lub „Związek Sowiecki” – zamiast „Związek Radziecki - ZSRR” (s.18 i nast.), którą to nazwę stosują w swoich publikacjach naukowych autorzy opracowań dotyczących najnowszej historii powszechnej, historii Polski i współczesnych stosunków międzynarodowych (np. A. Czubiński, W. Roszkowski J. Kiwerska). Wynikać to może z niewłaściwego tłumaczenia oryginalnej nazwy własnej tego podmiotu państwowego.

W ocenianej rozprawie występuje szereg niedociągnięć redakcyjnych i edytorskich. Przykładowo w sytuacji wymieniania kilku elementów Autor nie stosuje oddzielających je znaków interpunkcji (takich jak przecinek lub średnik), a zdania nie kończy kropką (s. 171, 175, 179, 192, 208 i nast.). W tekście głównym rozprawy zamieszczono również znaki - „emotikony”, których nie stosuje się w pracach naukowych, jak np. znak „koniczyny” (s. 162-163). Zbyt obszerne zestawienia tabelaryczne o objętości kilku stron zostały zamieszczone w tekście głównym rozprawy (np. tabela nr 11, s. 86-95 i inne), a powinny zostać włączone do „Załączników”, co czyniłoby wywód naukowy bardziej komunikatywnym i syntetycznym. W wielu częściach ocenianej dysertacji Autor zamieścił obszerne fragmenty wykorzystanych dokumentów archiwalnych, zawierających liczne szczegóły statystyczne - w formie prostego opisu, co nie wniosło istotnych wartości poznawczych oraz uczyniło wywód naukowy mniej komunikatywnym. Zbyt często w rozprawie pojawiała się styl narracji i terminologia z dokumentów archiwalnych (np. „... rozkaz dotyczący zasad świadczenia usług na rzecz UNEF II”, s. 172 - zamiast „zasad logistycznego wsparcia na rzecz UNEF II” lub „zachłanność żołnierzy” PWJS, s. 200 - zamiast „chęć wzbogacenia się”).

Należy jednak podkreślić, iż mimo wymienionych powyżej pewnych niedoskonałości natury terminologicznej, stylistycznej i edytorskiej, recenzowaną dysertację można ocenić pozytywnie.

c) poprawność formułowania problemów i hipotez badawczych

W rozprawie autorstwa mgra Macieja Kapronia ujęte zostały: uzasadnienie podjęcia badań, ich cezura czasowa, pytania badawcze, wykorzystane metody oraz omówienie podstawy źródłowej i literatury przedmiotu - w dość poprawnej formie (s. 9-17). Właściwe określenie ww. elementów badawczych miało znaczący wpływ na poprawność przebiegu całego procesu badawczego. Uzasadniony niedosyt budzi brak określenia głównego celu i problemu badawczego ocenianej rozprawy doktorskiej, co stanowi poważny niedostatek natury metodologicznej. Ponadto, Doktorant w ramach procesu badawczego przeprowadził kilka wywiadów. Niestety nie dokonał szerszego omówienia i nie wyjaśnił metodologicznie wykorzystanych w tej części badań empirycznych (jakościowych) technik i narzędzi badawczych (np. nie zamieścił formularza „Arkusza wywiadu”). Zastosowanie metody komparatystycznej należy uznać za niewystarczające ponieważ nie przełożyło się na porównanie danych dotyczących pierwszej zmiany PWJS z zagranicznymi kontyngentami wojskowymi uczestniczącymi w siłach pokojowych UNEF II lub w innych operacjach pokojowych na Bliskim Wschodzie w omawianym okresie (przykładowo z pierwszą zmianą UNDOF na Wzgórzach Golan). Warto jednak zaznaczyć, iż zastosowany układ pracy, w odniesieniu do jej założeń metodologicznych, należy uznać za wystarczający i poprawny.

d) trafność doboru metod i narzędzi badawczych, umiejętność ich zastosowania

W procesie przygotowywania ocenianej rozprawy doktorskiej jej Autor poprawnie wykorzystał głównie teoretyczne metody badawcze, a dodatkowo również empiryczne (s. 11). Do zastosowanych teoretycznych metod badawczych zaliczył takie metody jak: indukcyjną, dedukcyjną, komparatystyczną, metody ilościowe. Mimo, iż ich nie wymienił. To z powodzeniem zastosował również: wywiady, analizę, syntezę, abstrahowanie, uogólnienie oraz wnioskowanie. Na pozytywne podkreślenie zasługuje szerokie wykorzystanie przez Doktoranta kwerendy źródłowej prowadzonej w kilku krajowych i jednym zagranicznym ośrodku archiwalnym. W rozprawie wykorzystano również empiryczną metodę badawczą, taką jak wywiad

naukowy (zrealizowany poprzez przeprowadzenie 6-ciu wywiadów z uczestnikami I zmiany PWJS). Zarówno dobór metod, jak i umiejętność ich wykorzystania należy uznać za uzasadnione i wystarczające. Pewien niedosyt może budzić niewystarczające zastosowanie metody komparatystycznej ponieważ nie przełożyło się na zamieszczenie w opiniowanej dysertacji większej liczby zestawień tabelarycznych i wykresów pozwalających na porównanie danych dotyczących pierwszej zmiany PWJS z kolejnymi (np. drugą), z pierwszą zmianą polskiego kontyngentu UNDOF, lub z kontyngentami wojskowymi innych państw uczestniczących w siłach pokojowych UNEF II.

Mimo ww. uwag, w aspekcie formułowania oceny całościowej, można stwierdzić, iż zarówno dobór metod, jak i umiejętność ich wykorzystania należy uznać za akceptowalny.

e) **prawidłowość układu pracy i struktury podziału treści**

Recenzowana dysertacja składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia, biogramów, bibliografii oraz wykazów skrótów, tabel, ilustracji i map. Problemowo-chronologiczny układ pracy odpowiada przyjętym założeniom badawczym. Pewien niedosyt może budzić niejednorodność w opracowaniu „Wykazu skrótów” (s. 7-8), co potwierdza brak wyjaśnienia polskiego znaczenia kluczowego dla tematyki dysertacji skrótu zamieszczonego w ww. wykazie o brzemieniu „UNEF – United Emergency Force” oraz „UNEF II – Second United Emergency Force”. Z kolei w odniesieniu do innych skrótów nazw operacji pokojowych, takich jak np. UNDOF, UNFICYP - takie wyjaśnienia polskiego znaczenia tych skrótów zostały zamieszczone, ale pominięto ich oryginalne anglojęzyczne rozwinięcie. Znaczące różnice w objętości poszczególnych rozdziałów (od 17 do 96 stron) świadczą o braku zachowania proporcji między kluczowymi elementami rozprawy.

W pierwszym rozdziale zatytułowanym „Sytuacja polityczna i militarna na Bliskim Wschodzie po Wojnie Październikowej 1973 roku” (liczącym 17 stron) przybliżono zagadnienia dotyczące genezy, przebiegu i zakończenia czwartej wojny arabsko-izraelskiej oraz okoliczności procesu pokojowego z nią związanego.

Drugi rozdział recenzowanej dysertacji (liczący 25 stron) poświęcony został powołaniu Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie w 1973 r. Przybliżono w nim: okoliczności i przyczyny wyznaczenia polskiego kontyngentu wojskowego do udziału w misji pokojowej UNEF II; stosunek polskich władz państwowych do udziału w tej operacji. Słusznie Doktorant wskazał na kluczowy wpływ supermocarstw w procesie zaproszenia

Polski do udziału w siłach pokojowych UNEF II, a szczególnie Związku Radzieckiego, który powoływał się na zasadę tzw. sprawiedliwej reprezentacji geograficznej, aby spowodować włączenie do operacji państwa w pełni od niego zależnego. Argument długotrwałego zaangażowania PRL w komisje kontroli i nadzoru w Indochinach oraz misje obserwacyjne prowadzone pod auspicjami ONZ, a nie jak błędnie je określił Autor „misje pokojowe” lat 50. i 70. (s. 36), był powielany przez propagandę rządową do 1989 r., a następnie przez część badaczy tamtego okresu, którzy nie prowadzili rzetelnej kwerendy źródłowej. Niestety w części rozdziału dotyczącej stosunku władz PRL do udziału kontyngentu WP w operacji UNEF II, Doktorant nie wspominał o pomocy wojskowej jakiej udzielało państwo polskie Syrii i Egiptowi do 1974 r., czyli już po rozpoczęciu ww. operacji pokojowej. W okresie tym przekazywano stronom konfliktu w trakcie jego trwania i po zakończeniu znaczące ilości sprzętu uzbrojenia (np. Syria otrzymała 100 czołgów T-54 (A i B), 15 samolotów Mig-15, 12 samolotów Mig-21, a Egipt 20 samolotów Mig-17, 500 zestawów ppk 9F15F, 2500 bomb lotniczych FAB-250). Było to złamanie zasady neutralności względem stron konfliktu, jakiej powinny przestrzegać państwa uczestniczące w operacji międzynarodowej. Uzasadniony niedosyt budzi również brak schematu organizacyjnego sił pokojowych UNEF II oraz czytelnej mapy rozlokowania kluczowych elementów organizacyjnych tej operacji.

Z kolei trzeci rozdział dysertacji (o objętości 96 stron) poświęcony zastał organizacyjnym i logistycznym przygotowaniom pierwszej zmiany Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej do misji pokojowej na Bliskim Wschodzie. Przedstawiono w nim w formie opisowej: strukturę organizacyjną i obsadę personalną pierwszej zmiany PWJS; szkolenie specjalistyczne; opiekę medyczną; wyposażenie i uzbrojenie oraz przerzut kontyngentu w strefę odpowiedzialności. Autor ograniczył się jedynie do prostego opisu poszczególnych jednostek organizacyjnych PWJS i nie zamieścił w tekście głównym rozdziału, schematu organizacyjno-funkcjonalnego polskiego kontyngentu wojskowego, co pozwoliłoby na wyjaśnienie zależności pionowych i poziomych determinujących wykonywanie zadań na szczeblu kluczowych elementów polskiego kontyngentu. Doktorant zamieścił kilka zestawień tabelarycznych, powielając dokumenty archiwalne wraz z funkcjami i personaliami. Tabele, które powinny zostać włączone do działu „Załączniki” zajęły około 30 stron (s. 75-105), nie wniosły wiedzy dotyczącej realnych kwalifikacji poszczególnych grup zadaniowych. Za dyskusyjne należą przyjąć stwierdzenie Autora, że „pierwsza zmiana PWJS miała funkcjonować głównie w oparciu o pododdziały transportowe i inżynieryjne” (s. 107). Kluczowe zadania na rzecz tych ww. wymienionych pododdziałów wykonywały kompanie: obsługi,

remontowa, dowodzenia i ochrony. Bez ich zaangażowania PWJS nie mogłaby planowo wykonywać zadań na rzecz pozostałych elementów ugrupowania UNEF II. Odnośnie jakości sporządzenia zestawień tabelarycznych, to należy podkreślić, iż te zamieszczone w rozdziale trzecim nie posiadają nazw kolumn, co należy potraktować jako błąd merytoryczny i warsztatowy/edytorski (np. tabele nr 1-13, s. 75-105). W kolejnych podrozdziałach dotyczących m. in. opieki medycznej oraz sprzętu wyposażenia i uzbrojenia, Autor zastosował prosty opis i bezrefleksyjnie przepisał część zebranych dokumentów archiwalnych (podając m. in. liczbę: 4 pieńków do rąbania drewna, 3 patelni, 3 pojemników na odpady, 10 akordeonów, 2 saksofonów tenor B itp. – s. 129, 139). Należało dokonać pogłębionej analizy i selekcji zebranego materiału źródłowego i w zestawieniach tabelarycznych przedstawić ilościowo, a następnie omówić zastosowanie poszczególnych grup sprzętu mających kluczowy wpływ na realizację zasadniczych zadań przez poszczególne pododdziały PWJS. Całościowe zestawienia należało zamieścić w dziale „Załączniki”, przez co tekst główny rozprawy byłby bardziej merytoryczny, a wywód naukowy - syntetyczny. Przy stosowaniu terminologii militarnej należy unikać bezkrytycznego przepisywania dokumentów archiwalnych, czego przykładem może być takie określenie zamieszczone w dysertacji jak „broń minowa” (s. 116), a należało użyć terminu „miny” lub „systemy minowania”. Uzasadniony niedosyt budzi również brak zamieszczenia w podrozdziale 3.5 („Przerzut pierwszej zmiany PWJS do Egiptu”) zestawienia tabelarycznego uwzględniającego poszczególne etapy przetrzutu personelu i sprzętu PWJS w rejon misji oraz brak mapy przedstawiającej trasy transportu morskiego i lotniczego związanego z procesem przemieszczenia kontyngentu WP w rejon Bliskiego Wschodu.

W czwartym rozdziale zatytułowanym „Warunki życia i służby żołnierzy pierwszej zmiany PWJS” (liczącym 65 stron) przybliżono takie zagadnienia jak: zakwaterowanie; życie codzienne w bazie; relacje między żołnierzami polskimi a ludnością cywilną i żołnierzami kontyngentu kanadyjskiego oraz kwestie dyscyplinarne PWJS. We wprowadzeniu do rozdziału Autor opisuje lokalizację Kwatery Głównej UNEF II oraz kontyngentów narodowych (s. 158), niestety po raz kolejny nie dokonał zobrazowania omawianych zagadnień zamieszczeniem czytelnej mapy poglądowej (mapa nr 5 ze strony 327 takiego wymogu nie spełnia). W podrozdziale 4.4 poświęconym relacjom żołnierzy PWJS z personelem kanadyjskim, nie zamieszczono schematu organizacyjnego kontyngentu kanadyjskiego, ani zestawienia tabelarycznego obrazującego ilościowy i specjalnościowy skład tej kluczowej dla wspólnego wykonywania zadań logistycznych jednostki. W części rozdziału dotyczącej

realizacji zadań mandatowych, nie dokonano ich spozycjonowania, co do poziomu zagrożenia, znaczenia dla funkcjonowania sił UNEF II, skali wykorzystanych sił i środków. Przykładowo przy omawianiu realizacji zadań transportowych, inżynierskich, czy rozminowania terenu – nie zamieszczono mapek z lokalizacją tych przedsięwzięć (np. tras kluczowych szlaków zaopatrzeniowych), a ograniczono się jedynie do opisu. Z kolei w podrozdziale poświęconym kontaktom z ludnością lokalną (4.3, s. 189), jako jego „podsumowanie” zamieszczono akapit dotyczący warunków klimatycznych, co należało uczynić w innej części rozprawy (np. jako jedno istotnych uwarunkowań realizacji zadań mandatowych kontyngentu polskiego).

Piąty rozdział recenzowanej dysertacji (liczący 43 strony) poświęcony został charakterystyce Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej z perspektywy międzynarodowej oraz krajowej. Przybliżono w nim: oceny działalności PWJS formułowane przez przedstawicieli ONZ; doświadczenia żołnierzy z udziału w operacji UNEF II oraz krajowe doniesienia prasowe dotyczące funkcjonowania pierwszej zmiany ww. misji pokojowej. Pozytywnie należy ocenić wykorzystanie przez Doktoranta raportów pokontrolnych z inspekcji prowadzonych przez oficerów z KG UNEF II, co pozwalało w miarę obiektywnie przedstawić poziom wykonywanych przez personel PWJS zadań (s. 226 i nast.). Zastanawiać może zawężenie tematyki oceny działalności pierwszej zmiany PWJS (podrozdział 5.1), jedynie do opinii ONZ, w sytuacji kiedy politycy i prasa zachodnia krytykowali Polskę, jako państwo uczestniczące w operacji pokojowej, za dostarczanie sprzętu wojskowego już po rozpoczęciu funkcjonowania PWJS w ramach UNEF II. Jednym z wielu przykładów łamania zasady neutralności podczas prowadzenia działań pokojowych było wykrycie na pokładzie MS „Wieliczka” przez oficerów kanadyjskiej kompanii kontroli ruchu, przewozu armatohaubicy wraz z zaopatrzeniem dla sił pokojowych ONZ (s. 209). Doktorant nie skomentował również kwestii wypożyczenia przez PWJS czołgów-trałów od armii egipskiej (s. 225), co stanowiło kolejny przykład złamania zasad funkcjonowania sił pokojowych w strefie rozdzielania stron konfliktu. Z kolei pozytywnie należy odnieść się do opinii Autora dotyczących doświadczeń zdobytych przez personel PWJS w trakcie pierwszej zmiany UNEF II, uwzględniających m. in. uwarunkowania kulturowo-społeczne, koordynację działań logistycznych ze stroną kanadyjską, szkolenia doskonalące w rejonie misji, problemy żołnierzy związane dłuższym przebywaniem poza granicami kraju. Trafnie również oceniono działania prasy PRL dotyczące PWJS, jako element propagandy sukcesu ówczesnych władz. Niedosyt w wymiarze merytorycznym i warsztatowym stanowi brak podsumowania omawianej części dysertacji.

W ostatnim – szóstym rozdziale recenzowanej rozprawy (o objętości 32 stron) zatytułowanym „Działalność sekcji wywiadu i kontrwywiadu wojskowego wchodzących w skład pierwszej zmiany Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej” przybliżono w dwóch podrozdziałach merytorycznych zagadnienia dotyczące funkcjonowania w ramach misji ww. sekcji. Z uznaniem należy potraktować krytyczną i zarazem obiektywną ocenę Doktoranta dotyczącą działalności oficerów wywiadu i kontrwywiadu wojskowego w ramach pierwszej zmiany PWJS. Na podkreślenie zasługuje wykorzystanie solidnej archiwalnej podstawy źródłowej. Niestety i ten rozdział nie został zakończony całościowym, syntetycznym i merytorycznym podsumowaniem.

W rozprawie doktorskiej mgra Macieja Kupronia zamieszczone zostało: 14 tabel, 13 ilustracji oraz 6 kopii map. Należy podkreślić, iż część zestawień tabelarycznych o objętości od kilku do kilkunastu stron, zamieszczonych w tekście głównym rozprawy, zawiera jedynie wykazy osobowe oraz wykazy sprzętu i nie zostało merytorycznie omówione. Ze względu na ich objętość i jedynie opisowy charakter, należałoby je umieścić w załącznikach. Z kolei niektóre kopie zamieszczonych map są nieczytelne (np. mapy nr 2 i 5, s. 324, 327). Uzasadniony niedosyt budzi brak samodzielnie wykonanych przez Doktoranta map i wykresów obrazujących np. rozmieszczenie poszczególnych elementów PWJS w strefie odpowiedzialności, trasy rutynowych konwojów z zaopatrzeniem oraz liczby zadań wykonywanych w poszczególnych miesiącach trwania pierwszej zmiany. Takie uzupełnienia mogłyby z jednej strony zwiększyć komunikatywność przekazu naukowego, a z drugiej - podnieść walory merytoryczne, metodologiczne i edytorskie recenzowanej dysertacji.

Ocena stopnia osiągnięcia założonego celu badań

Mimo wykazanych powyżej pewnych niedoskonałości natury metodologicznej, merytorycznej, warsztatowej i edytorskiej recenzowanej rozprawy, uwzględniając treści rozdziałów o kluczowym znaczeniu (w szczególności rozdziałów: drugiego, trzeciego, czwartego i piątego), należy stwierdzić, iż główne założenia badań zostały osiągnięte, a sformułowane przez Doktoranta merytorycznie wnioski stanowią propozycję, wartą dalszych rozważań o charakterze naukowym.

Wniosek końcowy

Uwzględniając ww. opinie i oceny należy podkreślić, iż Doktorant dzięki poprawnie zaprojektowanemu i zrealizowanemu procesowi badań osiągnął założony ich cel. Przedstawione w formie rozprawy doktorskiej pisemne oryginalne opracowanie wyników badań świadczy o umiejętności Autora samodzielnego i poprawnego metodologicznie rozwiązywania problemów naukowych. Rozprawa odpowiada warunkom ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z dnia 3 lipca 2018 r. (Dz. U. z 2018, poz. 1669) oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2016 r. poz. 822 i 1311) w związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie mgra Macieja Kupronia do publicznej obrony rozprawy doktorskiej nt. „*Pierwsza zmiana Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie w latach 1973-1974*”.

Dariusz Kozerański

10.06. 2024 r.

.....

Recenzent